

Darwinistes en acció

Martí Domínguez

Sempre he tingut simpatia per Erasmus Darwin, l'avi de l'autor de *L'origen de les espècies*. Era un home not colossal, membre del Club dels Llunàtics (es reunien a Edimburg, una vegada el mes, quan hi havia lluna plena, i d'ací ve el nom del club), poeta que componia llarguíssimes peces sobre la ciència i la botànica, que llegia als seus amics llunàtics en sessions maratonianes. Patia d'un dramàtic quequeig, que el feia parlar amb dificultat: en una ocasió li preguntaren –amb un interès no exempt d'una certa picardia– si aquesta complicació no li resultava un entrebanc: “Nnnno... Em permet pe-pe-pensar abans de pparlar i nnno fer pre-preguntes impertinents!” No hi hagué experiment, descobriment, llei ni hipòtesi que el bon Erasmus no posara en vers, en aquelles poesies immenses (“encyclopaedic poem”, escriu un biògraf). Entre aquestes es destacava la defensa de la tesi evolucionista (especialment explicada a *The Temple of Nature* i també al seu assaig *Zoonomia*), i que anys després influí tant en el seu nét Charles. Els poemes de l'excèntric Darwin es feren tan famosos, amb la defensa arrauxada de la natura i del paisatge anglès, que varen influir decisivament en la formació dels poetes romàntics anglesos, fins a l'extrem que –i vet ací la gran sorpresa de la història– Coleridge va crear el terme *darwinisme* per a referir-se al món fantàstic que divulgaven aquelles poesies.

Cinquanta anys després, el nét Charles Darwin donà al mot un significat molt més profund i extens, tot i que declarà no interessar-li la poesia (“recentment he intentat llegir Shakespeare i l'he trobat tan intolerablement pesat que m'ha produït nàusees”, va escriure a la seua *Autobiografia*). En canvi, Charles Darwin compartia amb el seu avi una passió: les plantes carnívores. Els biògrafs sovint menyspreen la influència de l'avi, però per força havia llegit *The Loves of the Plants*, on Erasmus fa una lloa d'aquelles plantes “quasi humanes”, i especialment de la imperial *Drosera*, la reina de

les maresmes. Charles Darwin dedicà molt de temps al seu estudi, que plasmà en un gruixut volum, a vessar de dades i d'experiments, potser l'obra més completa i fascinant que s'haja escrit mai sobre aquestes plantes. Com confessà en una carta de 1860: “En aquests moments sé més de *Drosera* que totes les altres espècies del món.” I és cert: el llibre *Plantes carnívores* és d'una prolixitat una mica exasperant (quasi 400 pàgines de text atapeït, un extraordinari estudi morfològic i fisiològic).

Pensava en aquesta estranya parella mentre llegia un article publicat a la revista *Hommes et plantes* (63), titulat *Piège végétal* i dedicat a la col·lecció de plantes carnívores del Jardí Botànic de Lió. En especial tenen una mostra molt completa del gènere *Nepenthes*, conegudes per *plantes gerra*, per les fulles transformades en una mena de cantimplores on atrapen els insectes i els digereixen. Charles Darwin va estudiar el suc d'aquestes gerres i es va admirar d'aquell prodigiós artefacte, “amb aquell extraordinari poder de digestió”. En aquest article, escrit per Damien Septier i Jean-Paul Tournier, responsables de la col·lecció de plantes carnívores, es parla d'una estranya i paradoxal espècie de *Nepenthes*, que viu associada amb les formigues. Segons aquests autors, les formigues fan niu a les tiges de la planta, i naden dins la cantimplora per tal per capturar

trossos d'insectes morts. Les formigues sembla que són útils a la planta eliminant l'excés de matèria orgànica, i evitant la lenta putrefacció de les gerres. El que no expliquen és com aconsegueixen eludir els enzims digestius de la planta. O és que aquesta les reconeix i no allibera les substàncies digestives? Perquè de vegades les formigues hi passen fins a dotze hores de neteja...

De segur que tot açò hauria fascinat els dos Darwins. Aquesta bella i estranya associació entre la *planta-humana* i la *colònia-humana* de formigues. Erasmus hauria escrit un grandios poema enciclopèdic, i Charles, cal dir-ho?, hauria conjuminat una bona teoria. Darwinistes en acció, doncs.

J. SÉ LUIS NIEST.